

Sosiaali- ja terveysministeriö
VN/12962/2022

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto aiheesta: luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta.

Esitysluonnoksen keskeiset ehdotukset

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi laki sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta. Lakiehdotus kytkeytyy laajemmin rahoitusmalliuudistukseen tähtäävään arpajaislain muuttamiseen.

Lähtökohta lakiehdotuksen valmistelussa on ollut se, että siinä esitetään vain rahoitusmalliuudistuksen toteuttamisen kannalta välttämättömät muutokset.

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto

Lastensuojelun Keskusliitto pitää tärkeänä lainvalmistelutekstissä mainittua tavoitetta turvata aiemmin rahoitetuille ja mahdollisille uusille käyttötarkoituksille ennustettava, vakaa ja toimijoiden autonomian takaava riittävä rahoitus.

Rahoitusjärjestelmään on kohdistunut poikkeuksellisen paljon muutospaineita. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että järjestelmän vakaudesta on pystytty pitämään kiinni hyvin. On tärkeää huolehtia rahoituksen vakaudesta myös tulevaisuudessa.

Ennustettavuus ja vakaus ovat tärkeitä paitsi avustuspäätöksissä, myös sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen ja säätiöiden toiminnan tuloksellisuuden arvioinnissa.

Lakiluonnoksen 2§ Valtionavustuksen saaja.

Lakiesityksessä esitetään valtionavustuskelpoisuuden rajaamista oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhdistyksille ja säätiöille nykymuotoilun ollessa yleishyödylliset yhteisöt ja säätiöt. Lain valmistelutekstissä todetaan käytännössä tällä hetkellä avustuksensaajien olevan yhdistyksiä tai säätiöitä.

Muutos sulkisi nykyisin avustusta saavat osakeyhtiöt ulos rahoitusmallista. Herää kysymys, onko tämä sellainen välttämätön muutos, johon lakiuudistus rajattiin.

Lisäksi Suomen Punaisen Ristin avustuskelpoisuus on varmistettava ennen lain muuttamista.

Lakiluonnoksen 3§ Avustettava toiminta

Pykälän toisessa momentissa esitetään huomioitavaksi yleinen kustannustason kehitys avustustoiminnassa, mitä Lastensuojelun Keskusliitto pitää oikeana ja perusteltuna.

Lastensuojelun Keskusliitto pitää hyvänä uutta rajausta, jonka perusteella avustettavan toiminnan tulee tukea yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja perusoikeuksien toteutumista.

Valtionavustuksen rajaaminen sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen on perusteltua. Rajauksen soveltaminen käytännön päätöksiin edellyttää alan hyvää tuntemusta, mikä edelleen korostaa nykyisen Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskusten (STEA) asiantuntemuksen tärkeyttä.

Lakiluonnoksen §4 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus

Lastensuojelun Keskusliitto pitää tärkeänä, että avustuskeskusten asema ja pääasialliset tehtävät kirjataan lakiin. Valmistelutekstissä esitetään, että hyvät kokemukset puoltavat STEA:n jatkoa ministeriön yhteydessä toimivana erillisviranomaisena. Lastensuojelun Keskusliitto pitää näkemystä ja tulkintaa oikeana.

Lain valmistelutekstissä todetaan, että STEA:an on karttunut merkittävä tietovaranto, joka auttaa avustusten suuntaamisessa. STEA on systemaattisesti kehittänyt avustustoimintansa lisäksi avustusten valvontaa ja avustettavien toimintojen tuloksellisuuden arviointia yhtenä kokonaisuutena, kuten valmistelutekstissä todetaan.

Lastensuojelun Keskusliitto haluaa korostaa sitä, STEA tuntee sosiaali- ja terveysalan järjestökentän. Vaikka tulevaisuudessa avustuskohdeiden arvioinnissa hyödynnettäisiin samoja mittareita eri avustussektoreilla, se ei muuta tarvetta toiminnan pitkäaikaiselle tuntemiselle.

STEA on strategiassaan asettanut tavoitteeksi avustusten kohdentamisen tulokselliseen kansalaisjärjestötoimintaan. Tuloksellisuuden voi nähdä ristiriitaisena tavoitteena kansalaisyhteiskunnan autonomian turvaamisen kanssa. Koko järjestelmän legitimitetin kannalta tuloksellisuuteen on kuitenkin myös kiinnitettävä huomiota ja STEA kokemuksensa myötä on sopiva taho sitä arvioimaan. Lastensuojelun Keskusliitto korostaa, että yhteisöjen ja säätiöiden rahoituksessa on lopulta kysymys kansalaisyhteiskunnan perustoimintojen turvaamisesta.

Tätä pykälää koskeva lausunto sisältää olennaiset huomiot myös 5§ pykälään.

Lakiluonnoksen §6 Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustusasioiden neuvottelukunta

Kansalaisyhteiskunnan vahvuuksiin on perinteisesti laskettu se, että toimijat tunnistavat kehityskulkuja, jotka eivät näy esimerkiksi tilastoissa. Lastensuojelun Keskusliitto pitää hyvin perusteltuna neuvottelukuntaa koskevien säädösten sisällyttämistä lakiesitykseen. Neuvottelukunnassa edustettuna olevien organisaatioiden vahvuudet tulevat parhaiten käyttöön, kun niillä on mahdollisuus ohjata avustustoiminnan suuria linjoja.